

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ**

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2014

Μάθημα: ΙΣΤΟΡΙΑ – ΛΥΣΕΙΣ

**Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Τετάρτη, 4 Ιουνίου 2014
08:00 – 11:00**

1. Το εξεταστικό δοκίμιο αποτελείται από **έξι (6)** σελίδες και **τρία (3)** μέρη.
2. Να απαντηθούν **ΟΛΕΣ** οι ερωτήσεις και των τριών (3) μερών.

ΜΕΡΟΣ Α΄

(20 μονάδες)

A1. Να προσδιορίσετε αν το περιεχόμενο των ακόλουθων προτάσεων είναι σωστό ή λάθος, γράφοντας στο τετράδιο εξέτασής σας τη λέξη «σωστό» ή «λάθος», δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

- α. Το 1981 η Ελλάδα έγινε πλήρες μέλος της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ).

ΣΩΣΤΟ Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 162

- β. Το ανεπτυγμένο πιστωτικό σύστημα και η νομοθεσία που ευνοούσε την απρόσκοπτη λειτουργία της αγοράς στην Αγγλία συνέβαλαν στην εκβιομηχάνιση της παραγωγής της χώρας.

ΣΩΣΤΟ Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 42

- γ. Η Σοβιετική Ένωση, η Ινδία και η Κίνα δεν υπέγραψαν τη Συνθήκη του Αγίου Φραγκίσκου το 1951.

ΣΩΣΤΟ Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 138

- δ. Με τη Συνθήκη Ειρήνης των Παρισίων το 1856, ο Εύξεινος Πόντος κατέστη ουδέτερη θάλασσα, απαλλαγμένη από πολεμικά σκάφη.

ΣΩΣΤΟ Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 40

- ε. Η «εαρινή επίθεση», που εξαπέλυσαν οι Ιταλοί κατά της Ελλάδας το Μάρτιο του 1941, έπληξε τις ελληνικές δυνάμεις.

ΛΑΘΟΣ Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 120

- στ. Το 1918 η επαναστατική κυβέρνηση της Ρωσίας δέχτηκε τους γερμανικούς όρους και υπέγραψε το Σύμφωνο Μολότοφ-Ρίμπεντροπ.

ΛΑΘΟΣ Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 95

- ζ. Με την εκλογική επικράτηση του Βενιζέλου το 1928, φάνηκε να σταθεροποιείται οριστικά στην Ελλάδα το πολίτευμα της προεδρευόμενης κοινοβουλευτικής δημοκρατίας.

ΣΩΣΤΟ Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 101

- η. Πρώτος νεκρός του Αγώνα 1955–1959 ήταν ο Μιχαλάκης Καραολής.

ΛΑΘΟΣ Ιστορία της Κύπρου, σ. 234

- θ. Το δοτό Σύνταγμα, που καθορίστηκε από τις Συμφωνίες Ζυρίχης – Λονδίνου το 1959, παρείχε στον Τούρκο αντιπρόεδρο το δικαίωμα αρνησικυρίας (veto).

ΣΩΣΤΟ Ιστορία της Κύπρου, σ. 245, 275

- ι. Η διεθνής ειρηνευτική δύναμη (UNFICYP) έφτασε στην Κύπρο, ως αποτέλεσμα του ψηφίσματος 186 του Συμβουλίου Ασφαλείας το 1964.

ΣΩΣΤΟ Ιστορία της Κύπρου, σ. 282

(10 x 1 = 10 μονάδες)

- A2.** Καθένα από τα στοιχεία της στήλης Β αντιστοιχεί με μια προσωπικότητα της στήλης Α. Να γράψετε στο τετράδιο εξέτασής σας τους αριθμούς της **στήλης Α** και δίπλα από τον καθένα το γράμμα της **στήλης Β** που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.

Προσοχή: Δύο (2) προσωπικότητες της στήλης Α περισσεύουν.

ΣΤΗΛΗ Α	ΣΤΗΛΗ Β	ΣΕΛΙΔΕΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΥ
1. Κόνραντ Αντενάουερ		
2. Κωνσταντίνος Παπαρρηγόπουλος	ε. Εθνικός ιστοριογράφος	<i>Ιστορία Νεότερου και Σύγχρονου Κόσμου, σ. 37</i>
3. Χο Τσι Μινχ	δ. Πόλεμος του Βιετνάμ	<i>Ιστορία Νεότερου και Σύγχρονου Κόσμου, σ. 147</i>
4. Βασιλιάς Κωνσταντίνος	β. Επίστρατοι	<i>Ιστορία Νεότερου και Σύγχρονου Κόσμου, σ. 83</i>
5. Τζαβάχαρλαλ Νεχρού		
6. Κάρολος ντε Γκολ	α. Γαλλική αντίσταση	<i>Ιστορία Νεότερου και Σύγχρονου Κόσμου, σ. 127</i>
7. Δημήτριος Ιωαννίδης	γ. Πραξικόπημα Χούντας στην Κύπρο	<i>Ιστορία της Κύπρου, σ. 294</i>

(5 x 2 = 10 μονάδες)

ΜΕΡΟΣ Β΄

(45 μονάδες)

B1. Να γράψετε σύντομα κατατοπιστικά σημειώματα για τα πιο κάτω, με βάση τα ζητούμενα των παρενθέσεων:

α. Τρίτος Κόσμος

(συγκρότηση, προβλήματα, επιδιώξεις)

β. Πρωτόκολλο Ανεξαρτησίας

(χρονικό πλαίσιο, περιεχόμενο, συνέπεια)

γ. Έκθεση Γκάλο Πλάζα, 1965

(λόγος υποβολής, περιεχόμενο, κατάληξη)

(3 x 5 = 15 μονάδες)

α. Τρίτος Κόσμος

(συγκρότηση, προβλήματα, επιδιώξεις)

Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 152

Συγκρότηση:

Κράτη Ασίας και Αφρικής. / Τα νέα κράτη που ανέκυψαν από τη διαδικασία της αποαποικιοποίησης (κυρίως στην Ασία και Αφρική). (1 μονάδα)

Προβλήματα:

1. Οικονομικές δυσχέρειες.
2. Ραγδαία αύξηση πληθυσμού.
3. Εσωτερικές αναταραχές / εμφύλιοι πόλεμοι.

(2 x 1 = 2 μονάδες)

Επιδιώξεις:

1. Κατοχύρωση εθνικής ανεξαρτησίας.
2. Οικονομική ανάπτυξη.

(2 x 1 = 2 μονάδες)

β. Πρωτόκολλο Ανεξαρτησίας

(χρονικό πλαίσιο, περιεχόμενο, συνέπεια)

Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 31-32

Χρονικό πλαίσιο:

1830. / Λήξη της Ελληνικής Επανάστασης.

(1 μονάδα)

Περιεχόμενο:

1. Η Ελλάδα υπήχθη σε καθεστώς εγγύησης της εδαφικής της ακεραιότητας, της εθνικής της ανεξαρτησίας και του μοναρχικού πολιτεύματος από τις τρεις μεγάλες δυνάμεις της Ευρώπης, τη Βρετανία, τη Γαλλία και τη Ρωσία. (2 μονάδες)

2. Η Ελλάδα περιελάμβανε τη Στερεά Ελλάδα, την Πελοπόννησο και τις Κυκλάδες.
(1 μονάδα)

Συνέπεια:

Το καθεστώς της εγγύησης ισοδυναμούσε με εποπτεία της χώρας και του μέλλοντός της από τις τρεις μεγάλες δυνάμεις και επέτρεπε παρεμβάσεις τους στην άσκηση της εθνικής της πολιτικής.
(1 μονάδα)

γ. Έκθεση Γκάλο Πλάζα, 1965
(λόγος υποβολής, περιεχόμενο, αντιδράσεις)

Ιστορία της Κύπρου, σ. 284

Λόγος υποβολής:

Στο πλαίσιο της προσπάθειας εξεύρεσης λύσης του Κυπριακού, υποβλήθηκε η έκθεση του μεσολαβητή για το Κυπριακό Γκάλο Πλάζα στο Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ.

(1 μονάδα)

Περιεχόμενο:

1. Διαπίστωνε το ανεφάρμοστο των Συμφωνιών της Ζυρίχης.
2. Απέκλειε την ιδέα του εδαφικού διαχωρισμού της Κύπρου.
3. Ζητούσε από την ελληνοκυπριακή πλευρά να αυτοπεριορίσει το δικαίωμα του λαού της Κύπρου για αυτοδιάθεση.
4. Πρότεινε τη δημιουργία ενός πλήρους ανεξάρτητου και δημοκρατικού κράτους.
5. Τόνιζε ότι η διατήρηση της Κύπρου ως ανεξάρτητου κράτους έπρεπε να πηγάζει από σχετική ελεύθερη απόφαση της κυβέρνησης και του λαού τους.

(3 x 1 = 3 μονάδες)

Αντιδράσεις:

Η ελληνική πλευρά έβλεπε θετικά στοιχεία στην έκθεση, αλλά η τουρκική πλευρά την απέρριψε απερίφραστα.

(1 μονάδα)

- B2.** Σε κείμενο έκτασης 220–240 λέξεων να παρουσιάσετε τις εξελίξεις από τη Συμμαχική εντολή κατάληψης της Σμύρνης το 1919 μέχρι και τη Συνθήκη της Λωζάννης το 1923. Στο κείμενό σας να εντάσσονται λειτουργικά οι πιο κάτω όροι/έννοιες:

διεθνής συγκυρία, δημοψήφισμα, ελληνοτουρκικός πόλεμος, διωγμός, κίνημα αξιωματικών, όροι Συνθήκης της Λωζάννης

(15 μονάδες)

Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 90-93

Σύντομος πρόλογος – Εισαγωγή (ενδεικτικά):

Μετά το τέλος του Α΄ Παγκόσμιου Πολέμου, η κατάληψη της Σμύρνης από τον ελληνικό στρατό το 1919 ήταν μια από τις σημαντικότερες μεταπολεμικές εξελίξεις. / Μια σειρά από γεγονότα οδήγησαν στην καταστροφή του ελληνικού στρατού με τελική κατάληξη τη Συνθήκη της Λωζάννης. / **ή άλλο συναφές.** (1 μονάδα)

Ζητούμενα:

Εξελίξεις:

1. Ο Βενιζέλος εκμεταλλεύτηκε την ευνοϊκή για την Ελλάδα διεθνή συγκυρία και εξασφάλισε τη συμμαχική εντολή το Μάιο του 1919, για απόβαση του ελληνικού στρατού στη Σμύρνη και την κατάληψή της. (1 μονάδα)
2. Η συμμαχική εντολή ήταν προσωρινής ισχύος και η οριστική τύχη της Σμύρνης θα κρινόταν με δημοψήφισμα των κατοίκων μετά από πέντε χρόνια. (1 μονάδα)
3. Εκλογική ήττα του Βενιζέλου στις εκλογές του 1920 και επάνοδος του Κωνσταντίνου στο θρόνο. (1 μονάδα)
4. Ακολούθησε ο ελληνοτουρκικός πόλεμος (1921–1922): επέκταση του ελληνικού μετώπου στη Μ. Ασία και διάσπασή του από τα τουρκικά στρατεύματα (Αύγουστος 1922). – Ήττα και υποχώρηση του ελληνικού στρατού. (1 μονάδα)
5. Ακολούθησαν η πυρπόληση της Σμύρνης από τους Τούρκους και ο απηνής διωγμός των Ελλήνων της Μ. Ασίας (του Πόντου και της Ανατολικής Θράκης). (1 μονάδα)
6. Εσωτερική κρίση στην Ελλάδα: εκδηλώθηκε κίνημα αξιωματικών του στρατού υπό το Νικόλαο Πλαστήρα (Σεπτέμβριος 1922). (1 μονάδα)
7. Ο Κωνσταντίνος υποχρεώθηκε να αποχωρήσει από την Ελλάδα. (1 μονάδα)
8. Παραπέμφθηκαν σε δίκη, με την κατηγορία της εσχάτης προδοσίας, έξι στελέχη της βασιλικής παράταξης, τα οποία και εκτελέστηκαν. (1 μονάδα)
9. Συνθήκη της Λωζάννης, 1923, μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας. Όροι:
 - (α) Η Τουρκία ανέκτησε την Ανατολική Θράκη και τη Σμύρνη. (1 μονάδα)
 - (β) Αναγνωρίστηκε η κυριαρχία της Ιταλίας στα Δωδεκάνησα. (1 μονάδα)
 - (γ) Ορίστηκαν τα σύνορα μεταξύ της Ελλάδας και της Τουρκίας στον Έβρο. (1 μονάδα)
 - (δ) Συμφωνήθηκε η υποχρεωτική ανταλλαγή των Ελλήνων ορθόδοξων χριστιανών της Τουρκίας και των μουσουλμάνων της Ελλάδας. (1 μονάδα)
 - (ε) Εξαιρέθηκαν οι μουσουλμάνοι της Δυτικής Θράκης και οι Έλληνες της Κωνσταντινούπολης και των νησιών Ίμβρου και Τενέδου. (1 μονάδα)

Σύντομος επίλογος – Κατακλείδα (ενδεικτικά):

Η Συνθήκη της Λωζάννης ήταν σκληρή και ταπεινωτική για την Ελλάδα. / Αντανακλούσε το νέο συσχετισμό ισχύος που προήλθε από την ήττα της Ελλάδας στον ελληνοτουρκικό πόλεμο, καθώς και τη νέα κατάσταση που είχε διαμορφωθεί στην περιοχή από το 1920. / **ή άλλο συναφές.** (1 μονάδα)

B3. Σε κείμενο έκτασης 200–220 λέξεων να παρουσιάσετε την πολιτική που καθιέρωσαν οι ηγεμόνες της Ευρώπης το 1815, αξιολογώντας παράλληλα το ρόλο του Μέτερνιχ στην εξέλιξη των γεγονότων.

(15 μονάδες)

Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 9-12

Σύντομος πρόλογος – Εισαγωγή (ενδεικτικά):

Στο Συνέδριο της Βιέννης (1814–1815) οι νικήτριες δυνάμεις αποφάσισαν να επαναφέρουν το «παλαιό καθεστώς» των αριστοκρατικών προνομίων, να ενισχύσουν τους μοναρχικούς θεσμούς και να καθορίσουν νέα σύνορα στην Ευρώπη. / ή άλλο συναφές. (1 μονάδα)

Ζητούμενα:

I. Πολιτική:

1. Τα εδαφικά και τα πολιτικά ζητήματα στην Ευρώπη τα χειρίστηκαν τρεις κυρίως άνδρες: ο υπουργός Εξωτερικών της Βρετανίας κόμης Κάσλρι, ο καγκελάριος της Αυστρίας πρίγκιπας Μέτερνιχ και ο υπουργός Εξωτερικών της Γαλλίας Ταλεϋράνδος.
2. Με την παλινόρθωση του «παλαιού καθεστώτος» αναχαιτίζονταν οι δυνάμεις της ανατροπής που είχε εκθρέψει η Γαλλική Επανάσταση.
3. Διατήρησαν τις πολυεθνικές αυτοκρατορίες, που εξυπηρετούσαν καλύτερα από τα εθνικά κράτη την ειρήνη (επειδή πίστευαν ότι οι διάφορες γλωσσικές ή θρησκευτικές κοινότητες της Ευρώπης δεν είχαν σαφή γεωγραφικά όρια και ακόμη ότι, αν οι διάσπαρτες και ανάμεικτες κοινότητες σχημάτιζαν εθνικά κράτη, θα είχαν στην επικράτειά τους μειονότητες, τις οποίες θα διεκδικούσαν γειτονικά κράτη).
4. Δημιούργησαν τις προϋποθέσεις για τη διατήρηση μόνιμης ισορροπίας ισχύος στην Ευρώπη, για την αποφυγή της κυριαρχίας μιας μεγάλης δύναμης.
5. Για να προληφθεί νέα διατάραξη της ευρωπαϊκής ασφάλειας από την πλευρά της Γαλλίας, δημιούργησαν «ανάχωμα» ισχυρών κρατών στα ανατολικά της.
6. Μετά την ολοκληρωτική ήττα του Ναπολέοντα (1815), η Αυστρία, η Ρωσία και η Πρωσία ίδρυσαν την Ιερή Συμμαχία, που αποσκοπούσε να ανακόψει την πρόοδο των φιλελεύθερων και εθνικών κινημάτων.
7. Το Συνέδριο Ειρήνης της Βιέννης καθιέρωσε την αρχή της παρέμβασης, στο πλαίσιο ενός συστήματος ασφάλειας (Ευρωπαϊκή Συμφωνία).

(6 x 1,5 = 9 μονάδες)

II. Αξιολόγηση ρόλου Μέτερνιχ:

1. Ο Μέτερνιχ υπήρξε κυρίαρχη προσωπικότητα στο Συνέδριο της Βιέννης, ανυποχώρητος υποστηρικτής της μοναρχικής εξουσίας και νομιμότητας και της σταθερότητας.
2. Πίστευε πως πρώτα από όλα ήταν Ευρωπαίος και πως στήριζε και προωθούσε την ιδέα της Ευρώπης.
3. Ήταν εχθρός των εθνικών κινημάτων και των εθνικών κρατών, επειδή απειλούσαν τη συνοχή της αυτοκρατορίας των Αψβούργων. / Ήταν εχθρός της δημοκρατίας και των ριζοσπαστικών αλλαγών.

(2 x 2 = 4 μονάδες)

Σύντομος επίλογος – Κατακλείδα (ενδεικτικά):

Παρόλο που οι μεγάλες δυνάμεις κατόρθωσαν να πετύχουν την παλινόρθωση του «παλαιού καθεστώτος» και να καθιερώσουν τις αρχές της ισορροπίας των δυνάμεων στην Ευρώπη, οι δυνάμεις που προωθούσαν τις αρχές της εθνικής αυτοδιάθεσης και της

λαϊκής κυριαρχίας σύντομα κατόρθωσαν να υπερισχύσουν. / Σύντομα αναπτύχθηκαν εθνικά και φιλελεύθερα κινήματα σε διάφορες χώρες της Ευρώπης, όπου έφτασαν τα μηνύματα της Γαλλικής Επανάστασης. / **ή άλλο συναφές.** (1 μονάδα)

ΜΕΡΟΣ Γ΄

(35 μονάδες)

Προσοχή:

1. **Ορθή είναι η απάντηση που τεκμηριώνεται επαρκώς με βάση στοιχεία από τις πηγές που παρατίθενται, καθώς και άλλα ιστορικά γεγονότα / στοιχεία.**
2. **Η αντιγραφή αυτούσιων χωρίων από τις πηγές, χωρίς περαιτέρω επεξεργασία τους, αξιολογείται με μηδέν μονάδες.**

Γ1.

(10 μονάδες)

Η στάση της Βρετανίας στο Κυπριακό αποτέλεσε οργανικό τμήμα της γενικότερης πολιτικής της στην Ανατολική Μεσόγειο και τη Μέση Ανατολή, που αποσκοπούσε να καλύψει μία ανάγκη της πραγματικά υπαρξιακή: την ίδια την επιβίωσή της ως Μεγάλης Δύναμης. Γι' αυτό πολέμησε η Βρετανία τόσο σκληρά· και μόνον έτσι –λαμβάνοντας υπ' όψη την μονομανία των κυβερνήσεων της εποχής για τη θέση τους στη Μέση Ανατολή– μπορεί να εξηγηθεί η εμμονή της καλύτερης δημοκρατίας της υφηλίου στην άρνηση στοιχειωδών ελευθεριών για την Κύπρο (π.χ. φιλελεύθερων Συνταγμάτων που δίνονταν σε άλλες αποικίες) ή ο απόλυτος χαρακτήρας της αντίδρασής της στον ενωτικό αγώνα. Εξ άλλου, προσπαθώντας να διατηρήσει τη θέση του στη Μέση Ανατολή, το Λονδίνο αισθανόταν υποχρεωμένο να βασιστεί στην υποστήριξη της Τουρκίας, την οποία δεν έπρεπε να δυσανεστήσει με αφορμή την πολιτική εξέλιξη της Κύπρου.

Πηγή: Ευάνθης Χατζηβασιλείου, «Ο τελευταίος ελληνικός απελευθερωτικός αγώνας: Κύπρος, 1954-1959. Βασικοί άξονες και προοπτικές μελέτης», στο συλλογικό τόμο *Κύπρος. Αγώνες ελευθερίας στην ελληνική ιστορία*, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα 2010, σ. 277

Αφού μελετήσετε το πιο πάνω παράθεμα και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις να απαντήσετε στα πιο κάτω ερωτήματα:

- α. Σε ποια περίοδο και σε ποιο πολιτικό ζήτημα της κυπριακής ιστορίας αναφέρεται το πιο πάνω παράθεμα;

(2 μονάδες)

Ιστορία της Κύπρου, σ. 221

Περίοδος:

Περίοδος Αγγλοκρατίας. / Περίοδος 1878–1960.

(1 μονάδα)

Πολιτικό ζήτημα:

Αίτημα Ελλήνων της Κύπρου για εθνική αποκατάσταση / ένωση με την Ελλάδα. /
Ενωτικός αγώνας Ελλήνων της Κύπρου / ενωτικό ιδεώδες. **(1 μονάδα)**

β. Πώς δικαιολογεί ο συγγραφέας τη στάση που τήρησε η Μεγάλη Βρετανία
απέναντι στο ζήτημα αυτό;

(4 μονάδες)

Στάση Μεγάλης Βρετανίας:

1. Η στάση της αποτέλεσε μέρος της ευρύτερης της πολιτικής στην Ανατολική Μεσόγειο και τη Μέση Ανατολή, που είχε ως στόχο να καλύψει την ανάγκη της για επιβίωσή της ως Μεγάλης Δύναμης. **(2 μονάδες)**
2. Στην προσπάθειά της να διατηρήσει τη θέση της στη Μέση Ανατολή, βασιζόταν στην υποστήριξη της Τουρκίας, την οποία δεν επιθυμούσε να δυσαρεστήσει με αφορμή τις πολιτικές εξελίξεις στην Κύπρο. **(2 μονάδες)**

γ. Να αναφέρετε δύο (2) παραδείγματα στο διπλωματικό επίπεδο όπου φαίνεται «ο απόλυτος χαρακτήρας» της αντίδρασης της Μεγάλης Βρετανίας στο ζήτημα αυτό, κατά την περίοδο 1950–1958.

(4 μονάδες)

Ιστορία της Κύπρου, σ. 229, 241-242

Παραδείγματα στο διπλωματικό επίπεδο:

1. Η απόρριψη του ενωτικού δημοψηφίσματος που διενήργησε ο Μακάριος το 1950, κατά το οποίο η συντριπτική πλειοψηφία των Ελλήνων Κυπρίων ψήφισε υπέρ της Ένωσης.
2. Οι δηλώσεις του υπουργού εξωτερικών Άντονι Ήντεν και η σκληρή γλώσσα του υπουργού αποικιών Χόπκινσον, οι οποίοι απέκλειαν την παραχώρηση της Κύπρου στην Ελλάδα.
3. Η Τριμερής Διάσκεψη του Λονδίνου το 1955, με την οποία η Μεγάλη Βρετανία κατέστησε την Τουρκία ως ισότιμο συνομιλητή στο Κυπριακό και το Λονδίνο ανέλαβε ρόλο επιδιαιτητή σε μια διαφορά μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας.
4. Η εξορία του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου στις Σεϋχέλλες (1956) μετά το αδιέξοδο των Συνομιλιών μεταξύ του στρατάρχη Χάρτιγκ και του Μακαρίου.
5. Το Σύνταγμα Ράντκλιφ (1956), το οποίο εισήγαγε για πρώτη φορά την αρχή της διχοτόμησης.
6. Το Σχέδιο Μακμίλλαν (1958), το οποίο περιείχε διαιρετικά στοιχεία και καθιστούσε την Τουρκία συγκυρίαρχο στην Κύπρο.

(2 x 2 = 4 μονάδες)

Γ2.

(10 μονάδες)

Γελοιογραφία της εποχής από το σατιρικό περιοδικό *Νέος Αριστοφάνης*.

Πηγή: *Έλληνες Πολιτικοί*, τόμος ΙΔ΄, Επτά Ημέρες – Η Καθημερινή, Αθήνα 1996, σ. 84

Αφού παρατηρήσετε με προσοχή τη γελοιογραφία της προηγούμενης σελίδας και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις να απαντήσετε στα πιο κάτω ερωτήματα:

α. Να περιγράψετε την εικόνα (πρόσωπο, χώρος, δράση, αντικείμενα).

(2 μονάδες)

Περιγραφή:

1. Ο πρωθυπουργός Χαρίλαος Τρικούπης παρουσιάζεται ως ναυαγός, πιασμένος από ένα κομμάτι ξύλου, σε απόγνωση / απελπισμένος / δακρυσμένος / περίλυπος να

αγωνίζεται / να παλεύει για να σωθεί στην αγριεμένη / κυματισμένη θάλασσα / πνίγεται στα κύματα της λαϊκής αγανάκτησης. **(1 μονάδα)**

2. Γύρω του Τρικούπη επιπλέουν εναπομείναντα κομμάτια ξύλων (από καράβι), τα οποία φέρουν διάφορες φράσεις που σχετίζονται με την πολιτική του («φορολογικά νομοσχέδια», «πολιτική προδοσιών» κ.ά.). Στα κύματα επαναλαμβάνεται η φράση «οργή λαού». Στο βάθος διακρίνεται ένα καράβι (όπου αναγράφεται η φράση «βασιλεία»).

β. Να εξηγήσετε πώς συνδέεται το περιεχόμενο της γελοιογραφίας με τα οικονομικά μέτρα του Χαρίλαου Τρικούπη και ποια ήταν η κατάληξη της πολιτικής αυτής.

(4 μονάδες)

Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 61

Ζητούμενα:

I. Σύνδεση γελοιογραφίας με οικονομικά μέτρα Τρικούπη:

Αντιπολιτευτική γελοιογραφία που σατιρίζει / προβάλλει το μεγάλο οικονομικό βάρος που επέβαλε ο Τρικούπης στην Ελλάδα και το λαό και τις συνέπειες του φιλόδοξου αναπτυξιακού προγράμματός του. **(1 μονάδα)**

II. Οικονομικά μέτρα Τρικούπη:

1. Οικονομικά μέτρα Τρικούπη:
 - (α) ευνόησε τη βιομηχανική ανάπτυξη και **(0,5 μονάδα)**
 - (β) την επέκταση του σιδηροδρομικού και οδικού δικτύου της χώρας. **(0,5 μονάδα)**
2. Για την υλοποίηση και χρηματοδότηση του προγράμματός του, ο Τρικούπης:
 - (α) προσπάθησε να προσελκύσει το ελληνικό παροικιακό κεφάλαιο και **(0,5 μονάδα)**
 - (β) συνήψε δάνεια από το εξωτερικό. **(0,5 μονάδα)**

III. Κατάληξη πολιτικής Τρικούπη:

Η ελληνική οικονομία δεν άντεξε το βάρος του εξωτερικού χρέους και (το 1893) ο Τρικούπης κήρυξε την πτώχευση της χώρας. (Παραιτήθηκε και εγκατέλειψε την Ελλάδα.) **(1 μονάδα)**

γ. Να αναφέρετε μία αντίστοιχη διεθνή οικονομική κρίση του 20ού αιώνα καθώς και τις οικονομικές και κοινωνικές της συνέπειες.

(4 μονάδες)

Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 104

Αντίστοιχη οικονομική κρίση:

1. Η διεθνής οικονομική κρίση που εκδηλώθηκε τα έτη 1929–1932. **(1 μονάδα)**
2. Οικονομικές συνέπειες:
 - (α) οι διαδοχικές τραπεζικές πτωχεύσεις,
 - (β) η απόσυρση των αμερικανικών κεφαλαίων από την Ευρώπη,

(γ) η μείωση της βιομηχανικής παραγωγής και των εμπορικών συναλλαγών και
(δ) η αποδιοργάνωση του διεθνούς νομισματικού συστήματος.

(4 x 0,5 = 2 μονάδες)

3. Κοινωνική συνέπεια: η καταγραφή εκατομμυρίων ανέργων.

(1 μονάδα)

Γ3.

(15 μονάδες)

I. Δήλωση του Στάνλεϊ Μπόλντουιν, αρχηγού του Συντηρητικού Κόμματος της Βρετανίας, στο υπουργικό συμβούλιο, στις 29 Νοεμβρίου 1933, έξι εβδομάδες από τη μέρα που ο Χίτλερ είχε διατάξει τη γερμανική αντιπροσωπεία να εγκαταλείψει τη Συνδιάσκεψη Αφοπλισμού:

Αν δεν είχαμε καμιά ελπίδα να επιτύχουμε κάποιο περιορισμό εξοπλισμών, θα είχαμε κάθε λόγο να ανησυχούμε με την κατάσταση, όχι μόνο για την αεροπορία, αλλά και για το στρατό και το ναυτικό. (Η Βρετανία) κατέβαλε κάθε δυνατή προσπάθεια για να θέσει σε εφαρμογή ένα σχέδιο αφοπλισμού στο οποίο θα συμπεριλαμβανόταν και η Γερμανία.

Πηγή: Henry Kissinger, *Διπλωματία*, Εκδόσεις Λιβάνη, Αθήνα 1995, σ. 327

II. Δήλωση του Γερμανού Γιόζεφ Γκέμπελς, υπεύθυνου της προπαγάνδας του Χίτλερ, κατά την παραμονή της ναζιστικής εισβολής στη Νορβηγία, τον Απρίλιο του 1940:

*Μέχρι τώρα έχουμε κατορθώσει να αφήσουμε τον εχθρό στο σκοτάδι σε ό,τι αφορά στους πραγματικούς στόχους της Γερμανίας, ακριβώς όπως πριν το 1932 οι αντίπαλοί μας στο εσωτερικό της χώρας ποτέ δεν μπόρεσαν να καταλάβουν πού πηγαίναμε ή ότι οι υποσχέσεις που τους δίναμε δεν ήταν παρά ένα τέχνασμα... [...] Ακριβώς το ίδιο έγινε και με την εξωτερική πολιτική μας... Το 1933, ο Γάλλος πρωθυπουργός θα έπρεπε να είχε πει (κι αν ήμουν εγώ στη θέση του θα το 'λεγα): «Ο νέος καγκελάριος του Ράιχ είναι αυτός που έγραψε το *Mein Kampf**, μέσα στο οποίο λέει αυτά κι αυτά. Δεν μπορούμε να έχουμε έναν τέτοιο άνθρωπο κοντά μας. Είτε παίρνει δρόμο είτε τους ορμάμε!». Δεν το έκαναν όμως. Μας άφησαν να περάσουμε μέσα από τη ζώνη κινδύνου και μπορέσαμε να αποφύγουμε όλους εκείνους τους επικίνδυνους σκόπελους. Κι όταν τα καταφέραμε κι εξοπλιστήκαμε καλά, καλύτερα από αυτούς, τότε μας κήρυξαν τον πόλεμο!*

**Mein Kampf* = Ο Αγών μου

Πηγή: Henry Kissinger, *Διπλωματία*, Εκδόσεις Λιβάνη, Αθήνα 1995, σ. 329–330

Αφού μελετήσετε με προσοχή τα πιο πάνω παραθέματα και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις να απαντήσετε στα πιο κάτω ερωτήματα:

- α. Να γράψετε με ποιον οργανισμό σχετίζεται το «σχέδιο αφοπλισμού» που αναφέρεται στο παράθεμα I, πότε ιδρύθηκε ο οργανισμός αυτός, δύο (2) επιδιώξεις του και δύο (2) λόγους που οδήγησαν στην κατάρρευσή του.

(6 μονάδες)

Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 85-88, 97, 104-105

Οργανισμός:

Κοινωνία των Εθνών (Διεθνής οργανισμός που ιδρύθηκε στο Παρίσι ως αποτέλεσμα της Συνθήκης των Βερσαλλιών).

(1 μονάδα)

Περίοδος ίδρυσης:

Αμέσως μετά τη λήξη του Α΄ Παγκόσμιου Πολέμου. / Συνθήκη των Βερσαλλιών, 1919 / 1920.

(1 μονάδα)

Επιδιώξεις:

1. Ανάπτυξη συνεργασίας ανάμεσα στα έθνη για την εξασφάλιση της ειρήνης και της ασφάλειας.
2. Έλεγχος των διεθνών σχέσεων από μια κοινότητα δυνάμεων (και όχι από την αδέξια και αναποτελεσματική ισορροπία των δυνάμεων).
3. Πολύπλευρη ανάπτυξη των διεθνών σχέσεων.
4. Ειρηνική επίλυση των διακρατικών διενέξεων.
5. Εγγύηση σε περίπτωση ένοπλης επίθεσης σε βάρος ενός κράτους-μέλους.
6. Σχέδιο για παγκόσμιο αφοπλισμό.
7. Εγγυήσεις για τις μειονότητες.

(2 x 1 = 2 μονάδες)

Λόγοι κατάρρευσης:

1. Η συχνή πρόταξη των ειδικότερων εθνικών συμφερόντων των κρατών-μελών (ιδίως των μεγάλων δυνάμεων).
2. Το σύστημα της «συλλογικής ασφάλειας» αποδεικνύεται ανίσχυρο να αναχαιτίσει τις εκβιαστικές πρωτοβουλίες / την εκβιαστική πολιτική των ισχυρών αυταρχικών δυνάμεων (π.χ. της ναζιστικής Γερμανίας).
3. Αδυνατεί (το 1931) να αποτρέψει την κατάληψη της Μαντζουρίας και τη μετατροπή της σε προτεκτοράτο της Ιαπωνίας (Κινεζο-ιαπωνικός πόλεμος).
4. Η ματαίωση των σχεδίων της ΚΤΕ για ένα γενικό αφοπλισμό.
5. Η εισβολή της Ιταλίας στην Αιθιοπία (το 1935), χωρίς να επισύρει τις προβλεπόμενες κυρώσεις.
6. Η αποχώρηση από την Κοινωνία των Εθνών αρχικά της Ιαπωνίας και ακολούθως της Γερμανίας.

(2 x 1 = 2 μονάδες)

- β. Ποιες θέσεις διατυπώνουν ο Στάνλεϊ Μπόλντουιν (παράθεμα I) και ο Γιόζεφ Γκέμπελς (παράθεμα II) σχετικά με το θέμα του αφοπλισμού και πώς κρίνει ο δεύτερος τη στάση των αντιπάλων της Γερμανίας;

(4 μονάδες)

Θέση Μπόλντουιν για το θέμα του αφοπλισμού:

Η Μεγάλη Βρετανία ήλπιζε ότι θα μπορούσε, στο πλαίσιο της Κοινωνίας των Εθνών, να τεθεί σε εφαρμογή το σχέδιο παγκόσμιου αφοπλισμού ή να επιτευχθεί περιορισμός των εξοπλισμών. Παράλληλα, εκφράζει την ανησυχία της για τη στάση της Γερμανίας, την οποία προσπαθούσε να συμπεριλάβει στην εφαρμογή του σχεδίου αφοπλισμού.

(1 μονάδα)

Θέση Γκέμπελς για το θέμα του αφοπλισμού:

Η Γερμανία κατόρθωσε να ξεγελάσει τους αντιπάλους της (όπως και τους αντιπάλους στο εσωτερικό της χώρας), ως προς το εξοπλιστικό της πρόγραμμα, με αποτέλεσμα να ισχυροποιηθεί πλήρως στρατιωτικά.

(1 μονάδα)

Κρίση Γκέμπελς για τη στάση των αντιπάλων:

1. Δηλώνει (με ειρωνικό / σαρκαστικό ύφος) ότι οι αντίπαλοι της Γερμανίας, ενώ γνώριζαν τα πραγματικά σχέδια / τις προθέσεις της και τις διακηρύξεις του Χίτλερ / του καγκελάριου του Ράιχ μέσα από το σύγγραμμά του *Mein Kampf*, έμειναν αδρανείς.
(1 μονάδα)
2. Αντίθετα, θα έπρεπε να αντιδρούσαν και να λάμβαναν άμεσα μέτρα για την αντιμετώπιση του Χίτλερ και να τον εμπόδιζαν με κάθε τρόπο να παραβιάζει τους διεθνείς κανόνες της Κοινωνίας των Εθνών και να θέτει σε κίνδυνο την παγκόσμια ειρήνη. Δηλώνει, ακόμα, ότι οι αντίπαλοι κήρυξαν τον πόλεμο στη Γερμανία μόνο όταν αυτή εξοπλίστηκε πλήρως και υπερτερούσε στρατιωτικά.
(1 μονάδα)

γ. Να παρουσιάσετε την άνοδο του ναζιστικού κόμματος στη Γερμανία, από το 1928 μέχρι την ολοκληρωτική επικράτησή του.

(5 μονάδες)

Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 104**Άνοδος και επικράτηση του ναζιστικού κόμματος:**

1. Το Εθνικοσοσιαλιστικό Κόμμα του Αδόλφου Χίτλερ στις εκλογές του 1928 συγκέντρωσε μόνο ένα μικρό ποσοστό ψήφων (2,6%). Στις εκλογές του 1933 (μετά την εκδήλωση της διεθνούς οικονομικής κρίσης και τις επιπτώσεις της στη Γερμανία) κατόρθωσε να αυξήσει τη δύναμή του και συγκέντρωσε το 44% των ψήφων.
(1 μονάδα)
2. (α) Η άνοδος του Κόμματος στηριζόταν στη χρήση αντιδημοκρατικών μεθόδων και στην άσκηση βίας κατά των αντιφρονούντων με την ανοχή των κρατικών οργάνων.
(β) Η συγκατάβαση μετριοπαθών πολιτικών σχηματισμών αντίθετων στον κομμουνισμό.
(γ) Ο Χίτλερ ανακηρύχθηκε (το 1933) καγκελάριος και, μετά από δημοψήφισμα, το 1934 κατήργησε τη δημοκρατία και αυτοαναγορεύθηκε πρόεδρος του γερμανικού κράτους, του Ράιχ, συγκεντρώνοντας όλες τις εξουσίες.
(δ) Η αποτελεσματικότητα της προπαγάνδας του νέου καθεστώτος.
(ε) Η αποτελεσματική αντιμετώπιση των προβλημάτων της οικονομίας, η μείωση της ανεργίας και η βίαιη καταστολή κάθε αντίδρασης συνέβαλαν στην ολοκληρωτική επικράτηση του ναζισμού στη Γερμανία.

(4 x 1 = 4 μονάδες)